

DOI: 10.36719/AEM/2007-2019/49/43-48

Rəşid Əmənulla oğlu Fətəliyev

AMEA, Akademik Həsən Əliyev adına Coğrafiya İnstitutu

SƏMƏD VURĞUNUN “AZƏRBAYCAN” ŞEİRİNİN POETİK TƏHLİLİNƏ DAİR

Açar sözlər: *Səməd Vurğun, “Azərbaycan” şeiri, Vətən, vətənpərvərlik*

Key words: *Samad Vurgun, “Azerbaijan” Poetry, Homeland, Patriotism*

Ключевые слова: *Самед Вургун, стихотворение «Азербайджан», Родина, патриотизм*

Bəzən yazıçılar, şairlər elə bil irəlicədən duyurmuşlar kimi, əsərlərində öz gələcək talelərini üstüörtülü şəkildə əks etdirmişlər. Çox ehtimal ki, S.Vurğun da öz gələcək taleyinin bəzi cizgilərini "Azərbaycan" şeirində qeyd etmişdi. Şeirin dördüncü bəndində o, saçlarına vaxtsız dən düşməsindən və gələcəkdə qınanılmasından söz açmışdı. Bu şeiri 28 yaşlı olan şair niyə belə yazmalıydı, onu narahat edən nə idi? Maraqlıdır, nədən onun bu ən məşhur şeiri məhz 22 bənddən ibarətdir? Cəmi 50 il yaşayan həssas şair bəlkə bu şeirlə, sövqi-təbii olaraq, qalan 22 illik ömrünün gizli işarəsini, şifrəsini vermişdi? Bu təsadüfdür, yoxsa mistika? – demək çətindir. Rəqəmlərlə bağlı hər hansı inancım olmasa da, burada düşündürücü məqamların varlığı mümkündür. Əminəm ki, onun yaradıcılığında sirləri açılmamış hələ çox laylar var, amma təqdim olunan yazının məqsədi, bu bənzərsiz şeirə bir qədər fərqli rakursdan baxıb, onu təbiət mütəxəssisinin gözü ilə incələməkdir.

Adətən, istənilən xalqın ədəbiyyatında vətənin tərənnümünə həsr edilmiş çoxlu sayda poeziya nümunəsinə rast gəlmək olur. Azərbaycan ədəbiyyatı da bu cəhətdən istisna deyil. Məşhurlarla bərabər, imzaları çox və ya az tanınan əksər şairlərimiz zaman-zaman bu həssas mövzuda qələmlərini sınamışlar, lakin onların heç də hamısı kifayət qədər yüksək sənət örnəyi ortaya qoya bilməmişlər. Amma bu mövzuda sevdiyim 3-4 şeir var ki, hər dəfə onları oxuyanda və ya dinləyəndə qəlbim coşur, könüm rıqqətə gəlir. Bunlar, böyük dramaturq Cəfər Cabbarlının "Ölkəm", dahi Səməd Vurğunun və ulu Şəhriyarın "Azərbaycan" və bir də nakam şairimiz Almas İldırımın "Azərbaycan, mənim taxtım, tacım oy..." şeirləridir. Bu şeirlərin hər birində coşqun hiss, həyəcan, güclü Vətən sevgisi, millət təəssübkeşliyi olsa da, onlarda, təbii ki, öz müəlliflərinin xarakterinə, üslubuna məxsus çalarlar əks olunmuşdur. Azərbaycanın poeziya kəhkəşanında həmin şeirlərin hər biri layiqli yerini tutmaqdadır, lakin bu və ya digər poeziya ulduzları arasında öz şüasının gücü, işığın parlaqlığı ilə fərqlənən, kiçikdən böyüyə qədər hər bir azərbaycanlının, heç olmasa, bir bəndini əzbər bildiyi tək bir şeir - S.Vurğunun "Azərbaycan" şeiridir.

Dahi sənətkar bu şeiri 1934-cü ildə, ilhamının, istedadının çağlayan vaxtlarında - 28 yaşlı olanda yazmışdır. Cəmi 22 bənddən, 110 misradan və irili-xırdalı 378 sözdən ibarət olan bu möhtəşəm poeziya nümunəsində nələr yoxdur?! Onu mübalığəsiz, Vətənin kiçik ensiklopediyası adlandırmaq olar. Bəli, ustad şair cəmi 378 sözlə poeziya dilində Azərbaycanın kiçik ensiklopediyasını yaratmış - onun tarixini, coğrafiyasını, mədəniyyətini, iqtisadiyyatını və hətta, gələcək inkişafının proqnozunu əks etdirmişdir. Həqiqətən, çox zəngin informasiya yüklü bu şeirdə məkan haqqında ensiklopedik bilgilərə məxsus bir struktur, nizam müşahidə edilməkdədir.

Böyük şair şeirin ilk bəndlərində (1-4-cü) sanki mövzuya giriş verərək, məram və məqsədlərini açıqlayır, məqsədə çatmaq üçün kifayət qədər hazırlaşdığını, bununla belə, bu işin heç də asan olmayacağını bildirir. Sonra Vətənə, xalqa ulu sevgisini, uşaq-ana bağlılığını tərənnüm edir, keçirdiyi mənəvi-psixoloji hisslərini oxucu ilə bölüşür. Şair qısa müddətə olsa da, Vətəndən ayrı düşməyin necə ağır dərd olduğunu, zamanın - ayların, illərin onu necə sıxdığını və bu səbəbdən saçlarına vaxtsız dən düşməsini, çəkdiyi iztirabları, çox şey demək istədiyini, lakin deyə bilmədiyini üçün əvvəlcədən, öncəgörənliklə xalqından onu qınamamasını dilə gətirir:

Saçlarıma dən düşəndə
Boğar aylar, illər məni,
Qınamасыn ellər məni.

Məkan haqqında bütün ensiklopedik məlumatlardakı struktura uyğun olaraq, mövzuya giriş verdikdən sonra 5-6-cı bəndlərdə vətənpərvər şair Vətənin tarixindən bəhs edir:

Böyük bir keçmişin vardır;
Bilinməyir yaşın sənin,
Nələr çəkmiş başın sənin.

- deyərək, Vətənin nə qədər qədim bir tarixə malik olduğunu və bu tarixdə xalqın nə müsibətlərə düçar olduğuna, "uğursuz dillərə düşdüynə" baxmayaraq, illərin sınağından üzuağ çıxmasını qeyd edir və göstərir ki, bu gün Vətən övladının bəxtiyarlığı üçün millət əsrlərə sinə gərəkək öz halal şöhrətini qorumuş və "nəsillərdən nəsillərə" ötürmüşdür. Şairin tariximizin qədimliyi haqqında poetik dillə dediyi həqiqət arxeoloqlarımız tərəfindən aşkar edilib elmi cəhətdən öyrənilmiş qədim insan düşərgələrində və yaşayış məskənlərində (Qobustan, Daşsalahlı, Azıx) öz təsdiqini tapdı: on və hətta, yüz min illərlə əvvəl bu torpaqlarda insanların məskən saldığı sübuta yetirildi.

Çox maraqlı məqamlardan biri də şeirdə Azərbaycan təbiətindən, coğrafiyasından gen-bol bəhs edilməsidir. Vətənin tarixi barədə qısa məlumat verdikdən sonra sənətkar onun coğrafiyasını nəzmə çəkir, misralar qayalardan süzülüb axan gur şələləyə bənzəyir:

Sıra dağlar, gen dərələr,
Ürək açan mənərələr...
Ceyran qaçar, cüyür mələr,
Nə çoxdur oylağın sənin!
Aranın, yaylağın sənin.

Gördüyümüz kimi adi sözlərin harmoniyasından gözümüz önündə bəndlərin ayrı-ayrı misralarında kifayət qədər zəngin coğrafi bilgilər yer almışdır. Şeirdə Azərbaycana məxsus 12 toponim - Bakı, Qarabağ, Muğan, Lənkəran, Xəzər, Kəpəz, Göy-göl kimi bölgə, şəhər, dəniz, dağ, göl və s. xüsusi adlara rast gəlirik. Əslində, bunlar hamısı göz önündə möhtəşəm bir mənərə canlandırır. Bu, şair-rəssamın söz boyaları, misra fırçaları ilə çəkdiyi əzəmətli bir tablodur! Təkcə 9-cu bəndi oxumaq yetər ki, Azərbaycanın fiziki coğrafiyası haqqında tam təsəvvür yaransın. Azərbaycan barədə bilgisi olmayan insanın bu şeiri oxuduqdan sonra vətənimizin dünya xəritəsində coğrafi mövqeyi, təbiəti haqqında kifayət qədər dolğun məlumat əldə edə biləcəyi şübhəsizdir. Şeirdə coğrafi terminlərin bolluğu diqqət çəkir: təkcə "dağ" sözü doqquz dəfə, "qar" sözü üç dəfə, "dərə" və "yaylaq" sözləri iki dəfə, o cümlədən "aran", "düz", "sahil" və s. bu kimi coğrafi anlayışlar bildirən sözlər işlənmişdir.

Ölkəmizin coğrafiyasını yaxşı bilən sevimli şairimiz doğma diyarın nəinki relyefi, fauna və florası, hətta, onun iqlim xüsusiyyətləri haqqında məlumat verməyi də unutmamış, Vətən torpağının zəngin bitki örtüyünə və heyvanlar aləminə malik olduğunu qeyd etmişdir. Bağlarımızda gül-çiçəklə bərabər, çinar, limon ağaclarının bitməsi, tarlalarımızda taxıl, üzüm və pambıqla bərabər, çay bitkisinin yetişdirilməsi, dağlarımızda-düzlərimizdə ceyran-cüyür sürülərinin gəzməsi, göllərimizdə "yaşılbaş sonalar"ın üzməsi, bu yerlərin çox rəngarəng iqlim və landşaft xüsusiyyətlərinə, quru çöl, mülayim, subtropik və s. iqlimə malik olması haqqında oxucuda geniş təsəvvür yaradır.

Şair:
Afrikadan, Hindistandan
Qonaq gəlir bizə quşlar,
Zülm əlindən qurtulmuşlar...

- misraları ilə köçəri quşların qışlamaq üçün bizim torpaqlara uçub gəlməsindən bəhs etsə də, dolayısı ilə ölkəmizin həm əlverişli iqlim şəraitinə və həm də digər yerlərdən fərqli olaraq, burada sakitliyin, əmin-amanlığın hökm sürdüyünə diqqət çəkir və eləcə də o dövrün beynəlxalq siyasi vəziyyətinə üstüörtülü toxunaraq, müstəmləkə zülmündən əziyyət çəkən xalqların milli azadlıq mübarizəsinə işarə edir.

Sonrakı bəndlərdə (11-13-cü) ünlü şair iqtisadiyyatın kənd təsərrüfatı bölməsindən bəhs edir, torpaqlarımızda əsas strateji məhsul olan taxılın, eyni zamanda, pambığın, üzümün və habelə, çay

bitkisinin bol-bol yetişdirilməsi və onların da xalqımızın rifah halına, sağlamlığına xidmət etməsindən poeziya dili ilə söhbət açır.

Bu bölmədə yer almış aşağıdakı iki misraya fikir verin:

Anamın dilbər gəlini!

Yadlara açma əlini.

İlk baxışda çox bəsit görünən, cəmi altı sözdən ibarət bu iki misrada nə qədər dərin mənə yüklü informasiya olduğunu fərqindəsinizmi!? Burada xalqın mentaliteti, etikası, etnoqrafiyası və iqtisadiyyatı əksini tapmışdır. S.Vurğun xalqın maddi-mənəvi dəyərlərinə, adət-ənənələrinə dərin bələd idi, onun təəssübkeşi idi. "Anamın dilbər gəlini!" - deməklə o, xalqımızın tarixən formalaşmış qayınana-gəlin münasibətlərini önə çəkir və bu münasibətlərin digərlərinə nümunə olmasını arzulayır. "Yadlara açma əlini" misrası ilə böyük şair sanki gələcək perspektivləri müəyyən edərək, demək istəyir ki, iqtisadiyyatımızı elə qurmaliyıq, məhsulumuz o qədər bol olmalıdır ki, heç kimə, xüsusən də yadlara əl açmayaq. Dahi şair Azərbaycan qadınını - gəlinini, qızını xalqın namus, qeyrət qalası hesab edir və bir xalqın qızı, gəlini yadlara əl açarsa, o, millətin faciəsidir, sonudur - fikrini ortaya qoyur. Eyni zamanda, o, qürurumuzu ayaqlar altına atmamaq, mənəviyyatımızı qorumaq üçün ilk öncə, çalışmanın və ölkədə bolluq yaratmanın vacibliyini vurğulayır.

Böyük şair Vətən övladlarının sağlamlığını da unutmamışdır, "Azərbaycan" şeirinin 13-cü bəndinin son üç misrası sanballı bir məsləhət kimi səslənir:

Hər üzümdən bir şirə çək

Səhər-səhər ac qarına,

Qüvvət olsun qollarına.

Burada tədbirli şair "hər üzümdən" deyərək, şübhəsiz ki, təkə üzüm şirəsini deyil, ümumiyyətlə, təbii olan digər meyvələri də (əncir, tut və s.) nəzərdə tutur. Belə meyvələrin səhər-səhər ac qarına yeyilməsinin faydası el arasında da, tibdə də çoxdan məlumdur.

Şeirən ən uğurlu bölmələrindən biri də 14-18-ci bəndlərdə Azərbaycan mədəniyyətinə dair xeyli sayda informasiyanın poeziya dili ilə sərgilənməsidir. Bu bəndlərdə biz xalqımızın ədəbiyyatına, incəsənətinə, musiqisinə və etnoqrafiyasına dair kifayət qədər önəmli bilgilərin yer almış olduğunu müşahidə edirik.

Şair "Min Qazaxda köhlən ata" deməklə Azərbaycan xalqının ta qədimdən atla bağlılığına, burada təmizqanlı cins atların ("Qarabağ", "Dilboz" və s.) yetişdirilməsinə, dolayısı ilə türkçülüyə işarə edir. Və ya:

Bizim xalı - xalçalardan

Sər çinarlar gölgəsinə.

- deyərək, xalqımızın zəngin xalçaçılıq ənənələrinə, xalça sənəti üzrə çeşidli məktəblərə (Quba-Şirvan, Qazax-Qarabağ, Təbriz və s.) malik olduğunu bildirmək istəyir. Xalqımız haqqında etnoqrafik məlumatların poetik dillə ifadəsi xeyli maraqlı məqamlardandır.

İstəkli şairimiz:

Axşamüstü qoy uzaqdan

Havalansın Xanın səsi,

Qarabağın şikəstəsi.

və "Aşıq deyər sərin-sərin" misraları ilə xalqımızın zəngin musiqi mədəniyyətinə, o cümlədən muğam və aşıq sənəti ənənələrinə malik olduğunu diqqətə çatdırır və Vətənimizin "şeir, sənət ocağı" kimi tanındığını vurğulayır. "Azərbaycan" şeirinin 16-cı bəndində iki dəfə "Qarabağ" sözünü işlətməsi ilə vətənpərvər şair bir tərəfdən Vətənin bu parçasına necə yüksək önəm verdiyini göstərir, digər tərəfdən də o cənnət kimi yerlərin faciəli gələcəyini görmüş kimi, sövqi-təbii olaraq, narahatlığını bildirirdi. "Könlüm keçir Qarabağdan" ifadəsi ilə duyğusal şairin indi milyonlarla azərbaycanlı üçün könül dağına çevrilmiş o şahənə yerlərə həsrət qalacağımızı sanki əvvəlcədən duyması heyrət doğurur. Qarabağın himnəyə çevrilmiş möhtəşəm "Qarabağ şikəstəsi"nin sonunda həmin bəndin oxunması da bu şeirin əzəmətinin göstəricisidir.

Şeir 18-ci bəndi bütövlükdə Azərbaycan ədəbiyyatına, ona verilən dəyərə həsr edilmiş və böyük şair dahi Nizamini və Füzulini xatırlayaraq, əsl sənət əsərlərinin və sənətkarın ölməzliyi

fikrini önə çəkmişdir. O, "Deyilən söz yadigardır" ideyasına əminlik bildirərək, bütün Vətən yazarlarını hünər və cəsarətlə qəlblərindəkini deməyə, yazmağa səsləyir.

Səməd Vurğun şeirlərində heç bir sözü, misranı gəlişi gözəl olsun deyə və ya qafiyə xatirinə yazmayıb. Onun yaradıcılığında hər sözün, hər misranın öz yeri, öz məna yükü var. Məsələn, şeirin 17-ci bəndindəki ilk iki misrasını götürək:

Gözəl vətən! Mənan dərin,
Beşiyisən gözəllərin!

Baxın, dəyərli şair birinci misrada nə demək istəyir? Bilirik ki, Vətənimizin adının mənası haqqında çeşidli yozumlar mövcuddur, onun mənası tam dəqiqliyi ilə müəyyən edilməsə də, əksər tədqiqatçılar onun "odlar yurdu", "ərənlər ölkəsi" kimi yozulmasının tərəfdarıdır. Onu "xəzərlər ölkəsi" kimi yozanlar da var. Bu dərin mənanın araşdırılması toponimika elminin predmetidir. İstənilən halda, "Azərbaycan" sözünün mənası üzərində dilçi, tarixçi və coğrafiyaçı alimlərimiz hələ çox işləməlidirlər ki, şair də buna işarə etmişdir.

İkinci misradakı "gözəllər" deyərək şair yalnız qadın gözəlliyini nəzərdə tutmur. Həmin misranın sonunda nida işarəsinin qoyulması dahi şairin həm də antropologiya elminin məlum nəticələrindən xəbərdar olduğunu göstərir və bununla o, Azərbaycan xalqının zahiri gözəlliyinin hələ qədimdən dəyişməyən avropoid irqinin Qafqaz qoluna məxsus, düzgün fizioloji quruluşa malik olduğunu əminliklə diqqətə çatdırır.

Vətənin tarixi, coğrafiyası, kənd təsərrüfatı, mədəniyyəti haqqında əhatəli məlumatlardan sonra şeirin 19-20-ci bəndlərində qüdrətli şair iqtisadiyyatımızın flaqmanı olan neft-qaz və energetika sənayesindən bəhs edir və "İşıqdadır qüvvət sözü" deyərək, paytaxt Bakının, bütövlükdə ölkəmizin gələcək inkişafının bu enerji növü ilə bağlı olacağını uzaqgörənliklə, iti şair fəhmilə duyurdu, görürdü. Unutmayaq ki, dahi şair bu şeiri yazanda hələ uzaq - 1934-cü il idi...

"Azərbaycan" şeirində mühüm bir ideya bütün şeir boyu qırmızı bir xətt kimi keçir. Bəndləri bir-birinə bağlayan bu qırmızı xətt böyük şairin Vətən sevgisi, Vətənə olan məhəbbətidir. O, bu məhəbbəti bənddən-bəndə yeni rənglərlə, yeni çalarlarla, amma tam səmimiyyətlə izhar edir və sanki onu təkrar-təkrar nümayiş etdirməkdən zövq alır, rahatlıq tapır. Şeirində 16 dəfə Vətənlə bağlı ifadə, o cümlədən dörd dəfə "Azərbaycan", dörd dəfə "vətən", "elim", "obam", "yurdum", "yuvam", "məskənim" və s. bu kimi istilahları sevə-sevə işlətməsi, şairin bu torpağa, bu Vətənə, bu yurda bağlılığının bariz nümunəsidir. Ölməz şair:

Anam, doğma vətənimdən!
Ayrılarımı könül candan?

- deyərək, Vətəni anası kimi doğma bilir, ona, ən əziz bir insana müraciət edən kimi, hər dəfə "Gözəl vətən!" deyərək müraciət edir, Vətən-ana vəhdətindən söz açır və bu sevgisini, ulvi hissini ən yüksək mərtəbəyə, ən ali səviyyəyə - uşaq-ana, könül-can səviyyəsinə qaldırır.

Bunun əksini düşünənlər, heç olmasa, bu şeiri bir daha oxusunlar, anlayaraq, başa düşərək, hiss edərək oxusunlar. O insanlara həm də məsləhət görərdim ki, 7 mart 1997-ci ildə Səməd Vurğunun 90 illik yubileyinə həsr edilmiş gecədə ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin bu gün onun adını daşıyan saraydakı nitqini tapıb dönə-dönə oxusunlar. Mən ömrümdə sənətkar haqqında nə belə möhtəşəm çıxış görmüşdüm, nə də eşitmişdim. 20-25 dəqiqəlik nitqi ilə Ulu Öndər sanki bir alim-filoloq kimi böyük şairin yaradıcılığını təhlil etdi və onun Azərbaycan poeziyasında layiqli qiymətini verdi. Onun hər kəlməsi, hər cümləsi S.Vurğun poeziyasına, S.Vurğun şəxsiyyətinə başdan-başda dərin hörmət, ehtiram və məhəbbətlə dolu idi. Dahi siyasətçinin dahi şair haqqında dediklərini sənətə, sənətkara verilən qiymətin zirvəsi hesab etmək olar. Doğrudan da əsl sənətə qiyməti ictimiasından, peşəsindən asılı olmayaraq, əsl sənətkar verə bilər - istər yazar olsun, istərsə də siyasətçi və s. Yoxsa, siyasətdə heç bir uğur qazana bilməyənlər və ya yazılarını ədəbsiz ifadələrlə bəzəyərək, guya yenilik etmək istəyənlər, gündəmdə qalmaq üçün böyük şairə hörmətsizlik göstərməklə, özlərinin nə qədər cılız və itedadsız olduqlarını sübut etmiş olurlar. Bu, ayrıca bir yazının mövzusu olsa da, ona bir-iki kəlmə ilə münasibət bildirmədən yan keçə bilmirəm.

Baxın, görün Ulu Öndər o nitqində nə deyirdi: "Səməd Vurğun böyük şairdir. Şərq aləmində şair həmişə ən yüksək hörmətə layiq olubdur. **Səməd Vurğun isə öz dövrünün şairlərinin şairi**

olubdur." Və ya: "Şübhəsiz ki, Səməd Vurğunun əsərləri öz dövründə yazılıbdır. O dövrün hökmü, tələbləri S.Vurğunun əsərlərində də öz əksini tapıbdir. Bu gün heç kəs buna görə S.Vurğunun əvəzindən üzr istəməməlidir. S.Vurğunun bütün əsərləri ilə Azərbaycan xalqı əvvəldən axıradək fəxr edir, bundan sonra da fəxr edəcəkdir!" İndi o insanlardan sual olunur - məgər siz, siyasətdə zirvələr fəth etmiş, lider olmuş, tarixi, ədəbiyyatı, incəsənəti dərindən bilən və duyan dahi bir şəxsiyyətdən çoxmu bilirsiniz!? Əcəba, doğrudanmı, bəziləri bu qədər kar, kor və anlaşıqdırlar, yoxsa, başqa məqsədlər güdürlər? Amma əbəs yerə! Azərbaycan xalqının ilk Xalq şairinə qara yaxmaq, onun inkaredilməz yaradıcılığını inkar etmək, onu aşağılamağa cəhd etmək heç kimə müyəssər olmayıb, bundan sonra da olmayacaqdır! S.Vurğun yaradıcılığının heç kimin müdafiəsinə də ehtiyacı yoxdur, o, öz təsir gücü ilə nəhəng bir buzqıran gəmi kimi hələ çox buzları sındıra-caqdır. O, qiymətli daş-qaşla yüklənmiş bir karvan kimi hələ çox səhralardan, çox səslü-küylü kəndlərdən və şəhərlərdən keçəcəkdir...

Heydər Əliyev bütövlüklə S.Vurğun yaradıcılığını və xüsusən, "Azərbaycan" şeirini çox sevirdi, yeri gələndə ondan bir bənd əzbər deyirdi. Ulu Öndər yuxarıda qeyd edilən nitqinin sonunda həmin şeirə münasibətini belə bildirdi: "Səməd Vurğunun "Azərbaycan" şeiri dillərdə əzbər olubdur. Bilirsiniz, o qısa sözlərdə o qədər dərin məna var ki, həmin sözləri hər bir insan dilinə gətirib, təkrar edərkən, ölkəsinə bir daha öz məhəbbətini, sevgisini, sədaqətini ifadə edir" və şeirin ikinci bəndini özünəməxsus gözəl avazla söylədi:

El bilir ki, sən mənimsən,
Yurdum, yuvam, məskənim sən!
Anam, doğma Vətənim sən!
Ayrılarımı könül candan?
Azərbaycan, Azərbaycan! -

və sonra onun ruhu qarşısında baş əydiyimizi dilə gətirərək, "Yaşasın Səməd Vurğun yaradıcılığı!, Səməd Vurğuna eşq olsun!" şüarları ilə bənzərsiz nitqini yekunlaşdırdı.

Yəqin ki, dəyərli oxucular Ulu Öndərin daha bir çıxışını - 2001-ci ildə keçirilmiş Dünya azərbaycanlılarının I qurultayındakı məşhur nitqini də yaxşı xatırlayırlar. Həmin görüşdəki nitqini də ulu öndər "Azərbaycan" şeirinin dillər əzbəri olan ikinci bəndi ilə başa vurdu və son misraları söyləyərkən o dahi insanın necə kövrəldiyinin, qəhərləndiyinin şahidi olduq. O an ulu öndərlə bərabər hamımız - salondakılar da, görüşü izləyən milyonlarla tamaşaçı da o kövrək hissələri yaşadı. Budur, S.Vurğun poeziyasının sehri, tilsimi!

Və nəhayət, son iki bənddə (21-22-ci) S.Vurğun bu möhtəşəm şeirini xoş ovqatla bitirərək, Azərbaycanın uğurlu bir gələcəyə nail olacağına əminlik bildirir:

Gələcəksən hər bir zaman,
Azərbaycan, Azərbaycan!

Şair sanki dissertasiya işini, elmi monoqrafiyasını tamamlayır, onu nəticəyə bağlayır və gələcəyin proqnozunu verir. Təbii ki, bu, elmi əsər deyil, dərslük deyil, ilk öncə alovlu şair ruhu, şair eşqi ilə yoğrularaq, Vətən haqqında yazılmış zəngin informasiya yüklü bir şeirdir, dəyərli bir poeziya nümunəsidir və onu Vətən haqqında ballada da adlandırmaq olar, kiçik ensiklopediya da!

Bir daha Ulu Öndərin həmin çıxışında S.Vurğun şəxsiyyətinə verdiyi qiyməti oxucuların və bəzi ağa qara deməkdə israrlı olanların diqqətinə çatdırmaq istərdim: "Səməd Vurğun o vaxt bizim üçün nümunə - xalqına, ölkəsinə, Vətəninə sədaqətlikdə nümunə idi. Səməd Vurğun Azərbaycanı, öz xalqını, öz dilini nə qədər sevirdi! Biz Səməd Vurğunla fəxr edirik!"

Sonda cəsarət edib, dahi sənətkarın məşhur misralarını ona olan xalq, Vətən sevgisinin əbədi olacağı ideyasına uyğun dəyişərək, onun ruhuna müraciət etmək istərdim:

El bilir ki, sən dahisən,
Bir incisən, mirvarisən,
Şairlərin şairisən!
Səninlədir xalqın, yurdun,
Səməd Vurğun, Səməd Vurğun!

Samad Vurgun "Azerbaijan" poetic poetry analysis Summary

The greatest Azerbaijani poet, the first Azerbaijani poet Samad Vurgun wrote the famous Azerbaijani poem when he was 28 years old. Differences between the poetry of domestic mysticism, patriotism load and multi-faceted picture of the country. This poem reflects the encyclopedic content. The author achieves this result thanks to the complex poetic structure. Each of the 22 paragraphs expresses the poet's own ideas about the motherland and is able to convey them more fully to the reader, using powerful poetic imagery. All of this makes the poem a work of immortality that cannot be erased from memory.

К поэтическому анализу стихотворения Самеда Вургуну "Азербайджан"

Резюме

Величайший азербайджанский поэт, первый Народный поэт Азербайджана Самед Вургун написал знаменитое стихотворение «Азербайджан», когда ему было 28 лет. Его отличают глубокий мистицизм, патриотизма и яркое описание родины. Оно обладает почти энциклопедическим содержанием. Автор достигает этого результата благодаря сложной поэтической структуре. В рамках 22 параграфов автор выражает собственные представления о Родине. Этого автор достигает за счет глубинной поэзии, символов, образов, средств выразительности, которые делают это стихотворение незабываемым.

Rəyçi: dos. D.F.Hümbətova